

MILJÖUTSKOTTETS BETÄNKANDE 8/2004 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om stödjande av vatten- och avloppsåtgärder

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 mars 2004 en proposition med förslag till lag om stödjande av vatten- och avloppsåtgärder (RP 19/2004 rd) till miljöutskottet för beredning och bestämde samtidigt att jord- och skogsbruksutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till miljöutskottet.

Utlåtande

I enlighet med riksdagens beslut har jord- och skogsbruksutskottet lämnat utlåtande i ärendet

(JsUU 8/2004 rd). Utlåtandet ingår som bilaga till detta betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- vattenförvaltningsråd Jaakko Sierla och äldre regeringssekreterare Jukka-Pekka Tolvanen, jord- och skogsbruksministeriet
- överingenjör Jorma Kaloinen, miljöministeriet.

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om stödjande av vatten- och avloppsåtgärder. Med stöd av lagen ska vatten- och avloppsåtgärder stödjas genom att understöd beviljas för utförandet av åtgärderna eller genom att projekten genomförs som statens arbete. Den föreslagna lagen ersätter lagen om understödjande av samhällens vatten- och avloppsåtgärder.

I den nya lagen samlas bestämmelser om stödjande av vatten- och avloppsåtgärder med hänsyn till principerna och målen enligt lagen om vattentjänster samt olika instansers ansvar för ordnandet och skötseln av vattentjänster. Avsikten är att rikta det statliga stödet särskilt till att

förbättra det regionala samarbetet, trygga vattentjänsterna i särskilda situationer, förbättra vattentjänsterna i landsbygdssamhällen och på glesbygden samt att minska miljöbelastningen av avloppsvatten i samband med bosättning.

Den föreslagna reformen är också i hög grad en lagstiftningsteknisk översyn. Den innebär att lagstiftningens struktur förenklas och att begreppen i stödbestämmelserna samordnas. De föreslagna bestämmelserna om principerna för stödjande av vatten- och avloppsåtgärder är enhetligare än de gällande bestämmelserna.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2005.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Av de orsaker som nämns i propositionen och med hänvisning till annan utredning finner miljöutskottet lagförslaget nödvändigt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslaget.

Miljöutskottet har beaktat vad som sägs i JsU:s utlåtande och förenar sig om dem.

Den föreslagna lagen ska främja målen med lagen om vattentjänster (119/2001) som trädde i kraft 2001. Därför får den nya lagen mer samordnade bestämmelser om principerna för stöd till vattentjänster. Lagen ska medverka till att stöd till vattentjänster används effektivt i ekonomiskt hänseende och får genomslag i samhället. När stöd ges ut enligt bestämmelserna i lagen främjas utvecklingen av vattentjänsterna på regionalnivå och möjligheterna till nätverksbyggen, detta förbättrar möjligheterna för vattentjänstverken att på sikt täcka alla sina kostnader med avgifter. En sådan reglering är befogad eftersom största delen av vattenverken och avloppsverken i Finland antingen ägs av kommunerna eller är små vatten- och avloppsandelsslagen som inrättats av invånarna själva och som har mycket begränsade ekonomiska möjligheter att bygga ut tjänsterna eller öka leveranssäkerheten utan stöd från staten respektive stora avgiftshöjningar.

Lagen ska också ge bättre möjligheter att gardera sig för särskilda situationer. Därmed kan till exempel skador och kostnader på grund av exceptionell torka reduceras. De exceptionellt långa perioderna med torka de senaste åren har visat att funktionssäkerheten för vattentjänster behöver förbättras. Med sammanslagningar och större samarbete mellan vattentjänstverken kan beredskapen inför särskilda situationer förbättras och vatten- och avloppsverksamheten under normala förhållanden effektiviseras.

Enligt den föreslagna lagen ska vatten- och avloppsåtgärder stödjas på samma sätt som i dagsläget dels genom understöd till åtgärderna,

dels genom att projekt genomförs i statlig regi. Vattentjänstunderstöden får uppgå till högst 30 procent och i särskilda fall till högst 50 procent av de godtagbara kostnaderna. Enligt lagen får statsstödet vid statliga arbeten uppgå till högst 50 procent eller i särskilda fall till högst 75 procent av de godtagbara kostnaderna. De nuvarande stödreglerna slås därmed fast i lag.

I statsbudgeten finns särskilda anslag för stöd till vatten- och avloppsåtgärder under moment 30.51.31 (Understöd för samhällenas vatten- och avloppsåtgärder) och 30.51.77 (Vattendragsamt vatten- och avloppsarbeten) under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel och under moment 35.10.63 (Främjande av miljövården) och 35.10.77 (Miljövårdsarbeten) under miljöministeriets huvudtitel. Dessutom stöds investeringar i vattentjänster med medel från EU:s strukturfonder och anknytande nationell medfinansiering samt med sysselsättningsanslag. Propositionen påverkar inte de samlade stödanslagen från staten.

Samhällenas investeringar i vatten- och avloppsverk uppgår årligen till cirka 250 miljoner euro, varav statligt stöd står för ungefär 10 procent. Dessutom stöder staten olika typer av planerings-, utrednings- och forskningsprojekt, till exempel grundvattenundersökningar. De regionala miljöcentralerna beviljar vattentjänstunderstöd utifrån ansökningar. Största delen av vattentjänstunderstöden under moment 30.51.31 har gått till utbyggnad av vattenledningar och avloppssystem inom ramen för vatten- och avloppsandelsslagen och andra vattentjänstverk på landsbygden. Understöden från moment 35.10.63 går framför allt till projekt för att effektivisera samhällenas avloppsvattenrening och till anläggning av matarledningar. År 2003 fick enskilda fastigheter ungefär 200 000 euro mer i understöd än året innan. Beloppet uppgick till 600 000 euro eftersom den exceptionella torkan krävde snabba investeringar i nätanslutningar och brunnanläggningar.

Stöd till enskilda fastigheter

Den föreslagna lagen tillåter att vattentjänstunderstöd också beviljas ägaren eller innehavaren av en bebyggd fastighet på de villkor som anges i 6 §. Bidrag kan ges ut för anslutning av fastigheten till vattentjänstnätet eller för egen försörjning eller avledande eller behandling av avloppsvatten på fastigheten, om fastigheten inte kan anslutas till vattentjänstnätet. Det krävs dock att fastigheten används för permanent boende eller för anknytande eller jämförlig näringsverksamhet. Ett undantag från kravet på permanent boende är fastigheter där det finns en allmän byggnad, till exempel en skola eller ett daghem. Understöd kan således inte ges ut för vattentjänster till fastigheter som används för fritidsboende, obebyggda fastigheter eller nybyggnader.

Vattentjänstunderstöd har nästan inte alls beviljats för vattenförsörjning till enskilda fastigheter. Det finns inga planer på att ändra praxis i detta fall, utan statsstöden kommer fortfarande att företrädesvis gå till vattentjänster med anknytning till vattentjänstverk eller till gemensamma vattentjänster för flera fastigheter. Enligt den föreslagna lagen kan understöd beviljas för enskilda fastigheters vattenförsörjning bara om det finns någon exceptionell anledning att stödja enskilda fastigheter. Ett exempel på exceptionella skäl är den stora torkan 2002 och 2003.

Om de allmänna stödvillkoren enligt 4 § uppfylls kan understöd också ges ut för att förbättra fastigheters avloppssystem så att de motsvarar kraven i statsrådets förordning om behandling av hushålls avloppsvatten i områden utanför vattenverkens avloppsnät (542/2003).

För att vatten- och avloppsförsörjningen ska kunna förbättras och vattenskyddet främjas måste vattentjänstunderstödet också kunna ges ut till ägare eller innehavare av enskilda fastigheter på det sätt som beskrivs ovan, påpekar utskottet. Utan bättre avloppsvattenbehandling i enskilda fastigheter med cirka 600 000 boende kan belastningen inte reduceras. Därför behövs det

också understöd till enskilda fastigheter, om målen för vattenskyddet ska kunna uppfyllas.

Enligt uppgifter till utskottet kommer utredningar i anknytning till lagförslaget att starta. De ska gälla behovet och möjligheten att komplettera bestämmelserna om statligt stöd till vattentjänster när det gäller enskilda fastigheter. Enligt utskottet är det viktigt att bestämmelserna omfattar understöd till sökande som uppfyller kraven på vattentjänster, men arbetet medför oskäligt stora kostnader.

En av riktlinjerna i regeringens bostadspolitiska program för 2004—2006 är att ungefär tre miljoner euro av fullmakten för reparationsunderstöd beviljade av statens bostadsfond 2005—2014 årligen ska gå till understöd för att glesbygden ska uppfylla kraven i avloppsvattenförordningen. Understöd ska kunna ges ut till hushåll med mycket små inkomster om fastigheten används som bostad och det skulle medföra orimligt stora kostnader att uppfylla kraven på vattentjänster i förordningen. Det är viktigt att programmet i första hand genomförs för dessa åtgärder och att understöd kan sökas redan från och med 2005, understryker utskottet. Vidare är det viktigt att det informeras i tillräcklig omfattning om understöden.

Det bör noteras att det krävs adekvata resurser för att säkerställa genomförandet av vattentjänstprojekten. Det är befogat för att främja vattenskyddet eftersom fosforbelastningen från vattendrag enligt vissa bedömningar är en och en halv gång så stor som belastningen från tätorter. Åren 2003 och 2004 uppgick anslaget under moment 35.10.63 (Främjande av miljövården) till 1 673 000 euro, medan anslaget 2002 var 5 273 000 euro. Anslaget måste höjas alternativt understödsnivån på något annat sätt lyftas upp till den tidigare nivån.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår miljöutskottet

att lagförslaget godkänns utan ändringar.

MiUB 8/2004 rd — RP 19/2004 rd

Helsingfors den 5 maj 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Pentti Tiusanen /vänst
medl. Susanna Haapoja /cent
Hanna-Leena Hemming /saml
Tuomo Hänninen /cent
Antti Kaikkonen /cent
Inkeri Kerola /cent
Kari Kärkkäinen /kd (delvis)

Heikki A. Ollila /saml (delvis)
Eero Reijonen /cent
Säde Tahvanainen /sd
Satu Taiveaho /sd
Ahti Vielma /saml
Pia Viitanen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.